El mapa escolar

Foto: Arxiu *Diario de Mallorca*

Els nous mapes escolars, tan d'actualitat avui, són fruit de la reforma educativa que promou la LOGSE. La nova llei suposa un canvi en l'estructura dels nivells i dels cicles educatius i, per tant, també modifica la dels centres.

Ja des del començament, el tema va comportar una certa polèmica. Un mes després de l'aprovació de la LOGSE, la Federación Española de Municipios y Provincias va organitzar a Saragossa les VI Jornadas de Educación que, sota el lema «La LOGSE y los Ayuntamientos», va estudiar els possibles efectes de l'aplicació de la nova llei.

Tot i l'eufòria pressupostària d'aquells primers moments, que no deixava preveure la retallada econòmica que la reforma va haver de suportar només un any més tard, ja se sentiren algunes veus discordants. Batlles, regidors i tècnics d'educació de diferents ajuntaments es manifestaren contraris al fet d'haver d'avançar l'edat (12 anys) en què els alumnes, sobretot els de les zones rurals d'arreu de l'estat espanyol, s'havien de desplaçar per accedir als centres comarcals d'educació secundària.

Malgrat tot, en aquell moment les perspectives de millora pedagògica acompanyades d'uns pressupostos tan esperançadors com utòpics feien més suportables els inconvenients estructurals que es preveien. Creiem en el districte educatiu com a àmbit territorial autosuficient amb tots els serveis educatius necessaris (equips psicopedagògics, centres de professors i centres de recursos —encara—, professors de suport per als centres, inspecció tècnica...) amb capacitat per compensar els petits sacrificis organitzatius que la reforma havia de provocar entre els professors, els alumnes i els pares.

La tasca de redacció del mapa escolar de les illes Balears es va realitzar durant l'any 1994. El gener de 1995 se'n va fer arribar un esborrany als diferents estaments de la comunitat educativa perquè hi fessin les esmenes oportunes, amb un termini que es va allargar fins al mes de juliol. El mes de desembre encara s'incrementaren les reunions amb les APA per intentar arribar a un consens.

Finalment, el 25 de gener de 1996 es presentà el document definitiu, que, després d'haver-se presentat públicament, encara ha sofert algunes modificacions poc importants i que afecten sobretot l'illa d'Eivissa.

Amb l'inici de l'educació secundària obligatòria i d'acord amb el nou mapa escolar, el proper curs més de cinquanta centres escolars públics de Mallorca hauran de remetre els seus alumnes de 7è. i 8è. de l'antiga EGB als nous instituts de secundària. Aquest fet afectarà, només a Mallorca, més de 2.000 alumnes.

Des del moment de la seva presentació pública la polèmica sobre aquest tema ha augmentat i tots els mitjans de comunicació s'han fet ressò de les opinions dels sectors afectats.

Hem pogut llegir i sentir que determinats membres de la comunitat educativa criticaven el nou mapa escolar amb arguments com els següents: no garanteix la continuïtat de l'ensenyament en català, no té en consideració la xarxa de centres privats, no avalua el dèficit de centres per impartir ESO, no té en compte la necessària modificació del transport escolar, no es veuen clars els criteris que s'han seguit per a l'adscripció dels professors i dels alumnes als distints centres, el nou plantejament exigeix un desplaçament a centres d'altres localitats o d'altres indrets de la ciutat...

D'altra banda, ens han arribat també altres arguments favorables al nou mapa: a l'hora de l'adscripció dels centres de primària als centres d'ESO s'ha tingut en compte la proximitat, el transport escolar per als alumnes que en necessitin serà gratuït, els projectes lingüístics dels centres de secundària s'hauran de revisar en funció dels nous alumnes que rebin... Així mateix s'ha argumentat que moltes de les queixes al mapa escolar es deuen a plantejaments insolidaris i de rebuig a col·lectius marginals o a la defensa d'interessos particulars.

La polèmica s'ha vist enriquida per un fet curiós que, tot i que sembli insignificant, no podem deixar d'esmentar. L'Ajuntament de Palma s'ha volgut afegir a la controvèrsia i ha anunciat la imminent elaboració d'un mapa escolar de la ciutat. Segons les declaracions del responsable d'Educació de la ciutat, el mapa permetrà conèixer la situació actual de cada barri i projectar-ne les necessitats futures. La idea seria fantàstica si no haguéssim tingut l'experiència dels darrers mesos de pactes per a un mapa escolar. Aquests mesos ens han ensenyat que la situació actual i les necessitats futures són interpretades de maneres diferents segons el col·lectiu que en faci l'anàlisi. Ara sabem que arribar a un consens és molt més important que fer voltes i voltes sobre dades tècniques i objectives sobre nombre d'alumnes, de centres, de professors i de solars, que al cap i a la fi, ningú no ha discutit ni posat en qüestió. És significatiu, per tant, que ara es parli d'elaborar un nou mapa escolar a Ciutat quan fa quatre anys es va clausurar el Consell Municipal d'Educació de Palma que, sens dubte, hagués estat el lloc adequat i reconegut per dur a terme un debat ciutadà sobre el tema i ajudar, si més no, a fer possible aquest consens tan desitjat, almenys pel que fa a Ciutat.

Per tal de fer arribar a les nostres pàgines algunes de les opinions més significatives sobre el tema que avui ens ocupa comptam amb les col·laboracions següents: senyor Bartomeu Quetgles, professor del Departament de Ciències de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears; senyor Bartomeu Llinàs, director provincial del Ministeri d'Educació i Ciència; senyor Emilio Castaño, president de la Confederació d'Associacions de Pares de Balears i un grup de professors de l'IES Ses Estacions.

A tots ells els agraïm la participació.

TOMEU QUETGLES
Professor titular d'Organització Escolar. Universitat de les Illes Balears

El mapa escolar des d'una perspectiva no urbana

Fins ara el desenvolupament de la LOGSE ha ocupat principalment els mestres, responsables de la última etapa de concreció i adaptació del currículum. Tot això del *currículum* és una qüestió eminentment professional i, com a tal, deixada en mans de l'administració educativa i dels mestres i professors; els alumnes (i els seus pares) només s'han sentit afectats directament per la «reforma» quan s'han trobat davant el dilema de triar entre ESO i BUP en acabar l'EGB. La qüestió del mapa escolar, en canvi, els afecta molt més directament i resulta molt més polèmica. Sobretot a les àrees rurals.

Si el canvi estructural més important introduït per la Llei General d'Educació de 1970 era la unificació en un tronc comú dels quatre darrers anys dels estudis primaris amb els quatre primers dels secundaris, vint anys més tard la LOGSE ha unificat els dos primers anys del BUP amb els dos primers de la FP i ha inclòs el resultat d'aquesta fusió dins l'àmbit de l'ensenyament bàsic (i, per tant, obligatori i gratuït). Amb aquest canvi, el tronc d'estudis comuns per a tots els alumnes s'estén dels 6 als 16 anys. La prolongació del «tronc comú» comporta tanmateix la divisió dels estudis en dues grans etapes: primària (6-12) i secundària (12-18).

Fins aquí, les qüestions bàsiques a les quals ha respost el Parlament espanyol amb la LOGSE han estat: «Què s'ha d'ensenyar?» (currículum), «Qui ho ha d'ensenyar?» (professorat), «Quan s'ha d'ensenyar?» (etapes, cicles, etc.). Respecte a un altra qüestió, «On s'ha d'ensenyar», la LOGSE s'ha conformat a establir la denominació genèrica dels centres escolars públics en funció dels estudis que s'hi duen a terme: col·legis d'estudis primaris i instituts d'estudis secundaris. Així, de forma indirecta, s'ha exclòs la possibilitat de centres públics on s'hi duguin a terme tots els estudis obligatoris.

Si la LOGSE s'hagués limitat a allargar dos anys el període d'estudis bàsics, hom podria considerar l'oportunitat d'adaptar els col·legis d'EGB per tal que poguessin escolaritzar els alumnes al llarg de tot el període obligatori, però l'assignació de cada una de les dues grans etapes,